

Dokument na rokovanie

B9-0340/2021

7.6.2021

NÁVRH UZNESENIA

predložený na základe vyhlásení Rady a Komisie

v súlade s článkom 132 ods. 2 rokovacieho poriadku

o systematických represiách v Bielorusku a ich dôsledkoch pre európsku bezpečnosť po únosoch z civilného lietadla EÚ zadržaného bieloruskými orgánmi
(2021/2741(RSP))

Petras Auštrevičius, Izaskun Bilbao Barandica, Dita Charanzová, Olivier Chastel, Vlad Gheorghe, Klemen Grošelj, Karin Karlsbro, Ilhan Kyuchyuk, Nathalie Loiseau, Karen Melchior, Javier Nart, Urmas Paet, Frédérique Ries, María Soraya Rodríguez Ramos, Nicolae Ștefănuță, Ramona Strugariu, Dragoș Tudorache, Hilde Vautmans
v mene skupiny Renew

Uznesenie Európskeho parlamentu o systematických represiách v Bielorusku a ich dôsledkoch pre európsku bezpečnosť po únosoch z civilného lietadla EÚ zadržaného bieloruskými orgánmi (2021/2741(RSP))

Európsky parlament,

- so zreteľom na svoje predchádzajúce uznesenia o Bielorusku,
 - so zreteľom na závery Európskej rady o Bielorusku z 24. mája 2021,
 - so zreteľom na komuniké predsedu Európskej rady Charlesa Michela o incidente núteného pristátia lietadla spoločnosti Ryanair v bieloruskom Minsku 23. mája 2021,
 - so zreteľom na vyhlásenie vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku v mene Európskej únie z 24. mája 2021 o nútenom presmerovaní letu Ryanair FR4978 do Minsku 23. mája 2021,
 - so zreteľom na spoločné vyhlásenie ministrov zahraničných vecí skupiny G7 a vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku z 27. mája 2021 o Bielorusku,
 - so zreteľom na Všeobecnú deklaráciu ľudských práv a všetky dohovory o ľudských právach, ktorých signatárom je aj Bielorusko,
 - so zreteľom na Chicagsky dohovor o medzinárodnom civilnom letectve,
 - so zreteľom na udelenie Sacharovovej ceny Európskeho parlamentu za slobodu myslenia za rok 2020 demokratickej opozícii v Bielorusku,
 - so zreteľom na článok 132 ods. 2 rokovacieho poriadku,
- A. keďže 23. mája 2021 bol let spoločnosti Ryanair FR4978, medzinárodný osobný let z Atén do Vilnius, počas preletu cez bieloruský vzdušný priestor násilne presmerovaný na rozkaz Alexandra Lukašenka a bol sprevádzaný bieloruskou stíhačkou na národné letisko v Minsku na základe falošnej zámienky o hrozbe bombového útoku, pričom došlo k ohrozeniu bezpečnosti cestujúcich a posádky na palube letu;
- B. keďže v Minsku úrady zatkli dvoch cestujúcich, novinára a opozičného aktivistu Ramana Prataseviča a jeho partnerku Sofiu Sapegovú;
- C. keďže Raman Pratasevič je bieloruský novinár a aktivista a jeden z bývalých redaktorov vplyvného kanálu Nexta v sociálnej sieti Telegram, ktorý zohrával kľúčovú úlohu pri informovaní obyvateľstva o zneužívaní páchanom orgánmi a pri mobilizácii protestov v Bielorusku; keďže Raman Pratasevič žil od roku 2019 v exile, aby sa vyhol vykonštruovaným obvineniam z trestných činov, a bol mu udelený politický azyl v Litve;

- D. keďže po incidente so spoločnosťou Ryanair Rusko súhlasilo s uvoľnením dodatočného úveru vo výške 500 miliónov USD Bielorusku a kritizovalo opatrenia EÚ;
- E. keďže 18. mája 2021 bieloruské orgány vykonali raziu v sídle Tut.by, najväčšej nezávislej bieloruskej spravodajskej webovej lokality, zatkli jej zamestnancov a zablokovali jej webové sídlo;
- F. keďže sa odhaduje, že v určitom momente dosiahol počet zadržaných Bielorusov pre protesty proti režimu viac ako 34 000 osôb, a to pred voľbami, ktoré sa konali 9. augusta 2020, a po nich; keďže v Bielorusku je viac ako 450 politických väzňov;
- G. keďže bieloruské orgány pokračujú v represii voči pokojnému bieloruskému ľudu, pričom mnoho občanov je prenasledovaných a bolo zatknutých a odsúdených za vyjadrenie nesúhlasu s režimom alebo s rozsiahlym porušovaním ľudských práv v Bielorusku;
- H. keďže obhajcovia ľudských práv zdokumentovali stovky prípadov mučenia a zlého zaobchádzania, pričom niekoľko ľudí je nezvestných alebo ich našli mŕtvych; keďže v bieloruských zariadeniach na zadržiavanie osôb a väznicích naďalej dochádza k neľudskému zaobchádzaniu, mučeniu a úmyselnému odmietaniu poskytnutia lekárskej starostlivosti a zahynulo v nich niekoľko demonštrantov, napríklad Vitold Aššurak, zatiaľ čo iní, ako napríklad 17-roční Dzmitrij Stachovskij a Sciapan Latypov, boli terčom prenasledovania a vyhrážok, čo viedlo až k ich pokusu o samovraždu;
- I. keďže 25. mája 2021 boli bieloruskí aktivisti Javhen Afnahel, Pavel Juchnevič, Maksim Viniarskij a Andrej Vojnič, vodca opozície Pavel Seviarinec, bloger Dzmitrij Kazlov a občianska aktivistka Irina Ščasnjaja odsúdení až na sedem rokov väzenia na základe vykonštruovaných obvinení z extrémizmu; keďže 2. júna 2021 bol politický väzeň Dzmitrij Furmanov spolu s Javhenom Razničenkou a Vladzimirom Knihom odsúdený až na štyri roky väzenia, čo je známe ako „prípád Cichanovská“; keďže 3. júna 2021 súd odsúdil piatu skupinu obžalovaných, ktorú tvoria politickí väzni Al'aksandr Chrapko, Radzivon Meduševskij, Ihar Vinakurov, Andrej Aniskevič, Alena Lojková, Halina Chuhunovová, Andrej Njamirskij, Dzmitrij Kurhanov, Katsiaryna Smirnovová, Mikita Uvara, Safija Ništ, Siarhej Ksenžuk a Illija Palchovskij, v rámci „procesu s účastníkmi tanečného protestu“, pričom im uložil tresty od 18 mesiacov domáceho väzenia až po jeden rok väzenia; keďže 3. júna 2021 bol politický väzeň Siarhej Piarfilijev odsúdený na dva roky väzenia a jeho syn Stanislav Piarfilijev na dva roky obmedzenej slobody (domáce väzenie);
- J. keďže bieloruské orgány pokračujú v zásahoch proti nezávislým bieloruským novinárom a v ich prenasledovaní a úmyselne sa pokúšajú brániť v objektívnom spravodajstve;
- K. keďže podľa Združenia bieloruských študentov, nezávislého študentského zväzu, bolo zadržaných viac ako 460 študentov, z ktorých takmer tretinu tvoria ženy, a viac ako 150 študentov bolo svojvoľne vylúčených z univerzít, pričom mnohí v obave o svoju bezpečnosť utiekli do susedných krajín;
- L. keďže bieloruské orgány sprísnilo už aj tak prísne pravidlá obmedzujúce možnosť bieloruských občanov opustiť krajinu, a to aj tých, ktorí majú povolenie na dlhodobý

pobyt v zahraničí;

- M. keďže Bielorusko spustilo komerčnú prevádzku jadrovej elektrárne Astravec bez toho, aby sa zaoberalo všetkými bezpečnostnými odporúčaniami obsiahnutými v správe EÚ z roku 2018 týkajúcej sa záťažových testov, a preto je jadrová elektráreň Astravec nebezpečná a predstavuje vážne ohrozenie jadrovej bezpečnosti pre celú Európu;
- N. keďže Európska únia doteraz uvalila sankcie na 7 subjektov a 88 bieloruských osôb vrátane Alexandra Lukašenka;
1. dôrazne odsudzuje únos lietadla spoločnosti Ryanair FR4978 z 23. mája a jeho nútené pristátie v Minsku a zadržanie novinára Ramana Prataseviča a jeho spoločníčky Sofie Sapegovej bieloruskými orgánmi;
 2. požaduje okamžité a bezpodmienečné prepustenie Ramana Prataseviča a Sofie Sapegovej, ako aj všetkých ďalších novinárov a politických väzňov držaných v Bielorusku;
 3. víta rozhodnutie Rady posilniť súčasné reštriktívne opatrenia zavedením zákazu vstupu bieloruských dopravcov všetkých druhov do vzdušného priestoru EÚ, ako aj prístupu na letiská EÚ; zdôrazňuje, že predpokladom účinnosti reakcie EÚ je miera, do akej sú sankcie EÚ zamerané na kľúčové bieloruské štátne podniky;
 4. vyzýva Medzinárodnú organizáciu civilného letectva a Európsku agentúru pre bezpečnosť letectva, aby tento neprijateľný incident, ktorým sa spochybňujú medzinárodné normy a štandardy, vyšetrili a prijali v súvislosti s ním príslušné opatrenia; vyzýva spoločnosť Ryanair, aby spolupracovala s orgánmi a poskytla im všetky relevantné informácie týkajúce sa tohto incidentu;
 5. vyzýva Radu, aby čo najskôr rozšírila zoznamy osôb a subjektov, na ktoré sa vzťahujú sankcie EÚ, a to začlenením jednotlivcov a subjektov zapojených do únosu a núteného pristátia lietadla spoločnosti Ryanair počas letu FR4978 a zadržania Ramana Prataseviča a Sofie Sapegovej;
 6. naliehavo žiada Radu, aby s najvyššou naliehavosťou pristúpila k štvrtému balíku sankcií proti jednotlivcom a subjektom, ktoré sa zúčastnili na volebných podvodoch alebo následnom porušovaní ľudských práv v Bielorusku alebo sa na nich podieľali, vrátane prenasledovania nezávislých novinárov a blogerov, a aby začala pracovať na ďalšom balíku; žiada sankcionovanie prokurátorov, sudcov a zamestnancov orgánov presadzovania práva, ktorí zohrávajú úlohu pri represii a nespravodlivom odsúdení kritikov režimu;
 7. vyzýva Radu, aby dodatočne prijala cielené hospodárske sankcie zamerané na verejné a súkromné spoločnosti podporujúce a financujúce Lukašenkov režim; žiada, aby EÚ koordinovala svoje opatrenia s USA, partnermi zo skupiny G7 a inými podobne zmýšľajúcimi demokraciami; podporuje koordinovaný čin solidarity EÚ s cieľom kompenzovať hospodárske ťažkosti členských štátov, ktoré sú najviac postihnuté hospodárskymi sankciami uvalenými na Bielorusko;
 8. zdôrazňuje, že hoci najlepšou možnosťou EÚ, pokiaľ ide o správny prístup k nezákonne

konajúcim štátom, je využívanie sankčných mechanizmov, EÚ by mala okrem sankcií voči bieloruským štátnym podnikom využiť existujúci vnútorný tlak v Bielorusku podporou bieloruskej občianskej spoločnosti;

9. vyzýva členské štáty, aby zlepšili vzájomnú spoluprácu v spravodajských záležitostiach týkajúcich sa krízy v Bielorusku a aby vyhostili známych a podozrivých bieloruských spravodajských dôstojníkov pôsobiacich v celej Únii;
10. vyzýva členské štáty a inštitúcie EÚ, aby zvýšili svoje úsilie v boji proti rozsiahlemu pašovaniu cigariet z Bieloruska do EÚ, ktoré poskytuje finančné prostriedky Lukašenkovmu režimu;
11. vyzýva Európsku službu pre vonkajšiu činnosť, Komisiu a národné diplomatické zastúpenia členských štátov v Bielorusku, aby pozorne sledovali situáciu jednotlivých politických väzňov v Bielorusku vrátane situácie Ramana Prataseviča, aby im ponúkli podporu a usilovali sa o ich prepustenie;
12. odsudzuje tvrdé a nespravodlivé súdne rozsudky, ktoré boli nedávno vynesené proti mnohým politickým väzňom a zadržovaným vrátane vodcu opozície Pavla Seviarineca, a procesy proti demokratickým predstaviteľom bieloruskej opozície, ako sú Viktor Babaryka, Mikola Statkevič a Siarhej Cichanovskij;
13. naďalej podporuje obyvateľov Bieloruska v ich legitímnych požiadavkách a snahách o slobodné a spravodlivé voľby, základné slobody a ľudské práva, demokratické zastúpenie, politickú účasť a dôstojnosť;
14. podporuje organizáciu politickej konferencie na vysokej úrovni o riešení krízy a budúcnosti demokratického Bieloruska – Konferencie o demokratickej transformácii v Bielorusku – pod vedením EÚ a za účasti vodcov podobne zmýšľajúcich demokratických národov, ktorá by vyslala jasný signál podpory bieloruskému ľudu;
15. požaduje okamžité zastavenie násillia a represie, mučenia a zlého zaobchádzania s Bielorusmi; žiada okamžité a bezpodmienečné prepustenie všetkých osôb zadržaných z politických dôvodov a zrušenie všetkých obvinení voči nim;
16. odsudzuje potláčanie médií a obmedzovanie prístupu k internetu, ako aj bitie, zatýkanie a zastrasovanie novinárov a blogerov; zdôrazňuje právo obyvateľov Bieloruska na neobmedzený prístup k informáciám;
17. odsudzuje nedávne opatrenia prijaté bieloruskými orgánmi, ktorými sa väčšine bieloruských občanov zakazuje opustiť krajinu, a to aj mnohým držiteľom povolení na pobyt v zahraničí;
18. odmieta neprijateľné vyhrážky Alexandra Lukašenka, že bieloruské orgány nebudú zastavovať nelegálnych migrantov a obchodovanie s drogami, a vyjadruje znepokojenie nad nárastom nelegálnej migrácie z Bieloruska do EÚ a nad potenciálnym zapojením bieloruských orgánov do tohto javu; vyzýva členské štáty a inštitúcie EÚ, aby sledovali vývoj v týchto oblastiach a prijali príslušné opatrenia;
19. odsudzuje zneužívanie orgánov presadzovania práva bieloruským vedením na politické

- účely; vyzýva Interpol, aby okamžite a dôkladne prehodnotil súčasné a budúce požiadavky Bieloruska a prijal všetky príslušné opatrenia, aby zabránil tomu, aby Bielorusko zneužilo Interpol na politické účely;
20. zdôrazňuje, že je potrebné komplexne vyšetriť zločiny, ktoré Lukašenkov režim spáchal proti obyvateľom Bieloruska;
 21. naliehavo žiada Komisiu, ESVC a členské štáty EÚ, aby zvýšili priamu podporu bieloruskej opozície, občianskej spoločnosti a nezávislých médií; v tejto súvislosti víta návrh komplexného plánu hospodárskej podpory pre budúce demokratické Bielorusko vo výške 3 miliárd EUR, ktorý predložila Komisia; vyzýva Komisiu a Radu, aby ďalej rozvíjali a podporovali tento plán a jasne informovali, že hneď ako dôjde v Bielorusku k demokratickým zmenám, bude EÚ pripravená poskytnúť konkrétnu pomoc na nasmerovanie tejto krajiny na cestu reforiem a modernizácie;
 22. vyzýva EÚ, aby koordinovala spoluprácu s USA, partnermi zo skupiny G7 a inými podobne zmýšľajúcimi demokraciami s cieľom pozastaviť spoluprácu s Lukašenkovým verejným sektorom a preorientovať sa na spoluprácu s bieloruskou občianskou spoločnosťou a bieloruskými súkromnými spoločnosťami mimo dosahu režimu;
 23. nabáda členské štáty, aby ďalej uľahčovali postupy na získanie víz a povolení na pobyt pre osoby, ktoré utekajú z Bieloruska z politických dôvodov alebo potrebujú lekárske ošetrovanie v dôsledku násillia, ktoré na nich bolo spáchané, a aby týmto osobám a ich rodinám poskytli potrebnú podporu a pomoc;
 24. vyzýva členské štáty a Komisiu, aby bieloruským študentom a akademickým pracovníkom vylúčeným z univerzít a uväzneným pre ich prodemokratický postoj ponúkali štipendiá;
 25. víta založenie Medzinárodnej platformy zodpovednosti pre Bielorusko a žiada, aby inštitúcie EÚ a členské štáty podporili jej fungovanie; zaväzuje sa k efektívnemu fungovaniu platformy Európskeho parlamentu pre boj proti beztretnosti v Bielorusku a ku koordinácii včasnej medzinárodnej reakcie na vývoj v Bielorusku;
 26. víta rozhodnutie Európskej vysielacej únie (EBU) pozastaviť členstvo bieloruského vysielateľa BTRC v EBU; požaduje pozastavenie členstva Bieloruska v medzinárodných športových orgánoch a jeho účasti na medzinárodných športových podujatiach vrátane európskych a svetových šampionátov a olympijských hier v Tokiu;
 27. nabáda svojho predsedu, aby obmedzil prístup zamestnancov bieloruského veľvyslanectva v Bruseli do Európskeho parlamentu vrátane fyzického a dial'kového prístupu na schôdze organizované Európskym parlamentom, a aby prehodnotil komunikáciu Parlamentu s veľvyslanectvom Bieloruska;
 28. zdôrazňuje dôležitosť riešenia hrozby pre jadrovú bezpečnosť, ktorú predstavuje jadrová elektrárňa Astravec, trvá na tom, aby sa Bielorusko angažovalo v otázke jadrovej bezpečnosti jadrovej elektrárne Astravec úplne transparentne a zaviazalo sa k úplnej implementácii odporúčaní z partnerského preskúmania prevádzky elektrárne zo strany Skupiny európskych regulačných orgánov pre jadrovú bezpečnosť (ENSREG) a podporuje zákaz dovozu energie z jadrovej elektrárne Astravec na trh EÚ;

29. žiada EÚ, aby neváhala a konala rýchlo a proaktívne; zdôrazňuje, že ak by tak nespravila, zhoršilo by to nielen situáciu obyvateľov Bieloruska, ale bolo by to zlyhaním v súvislosti s geopolitickými ambíciami EÚ vo svete;
30. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie Rade, Komisii, podpredsedovi Komisie/vysokému predstaviteľovi Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku a orgánom Bieloruskej republiky.